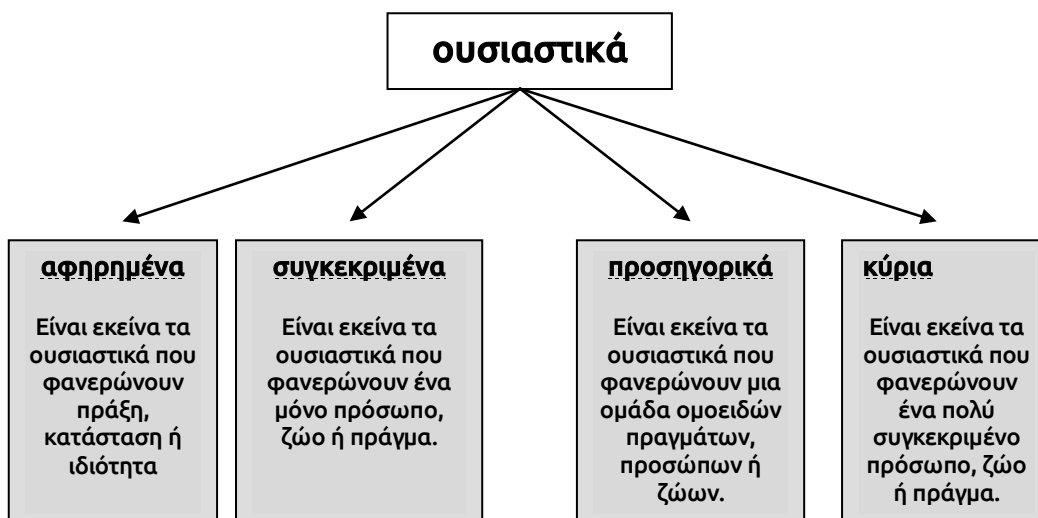

Κλίσεις ουσιαστικών της λατινικής γλώσσας

Ουσιαστικό στη λατινική γλώσσα (όπως και στην αρχαία και νέα ελληνική γλώσσα) είναι εκείνη η λέξη που δηλώνει πρόσωπο, ζώο, πράγμα, ενέργεια, κατάσταση και ιδιότητα.

Μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις (04) κατηγορίες ουσιαστικών όπως ακριβώς και στην αρχαία ελληνική γλώσσα.

Γένη

Τα ουσιαστικά της Λατινικής γλώσσας χωρίζονται σε τρία γένη, όπως εξάλλου και στην αρχαία ελληνική γλώσσα: αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο.

Αρσενικά: όσα είναι από φυσικού τους αρσενικού γένους (*vir* = άντρας, *pater* = πατέρας) και τα ονόματα ποταμών, ανέμων και μηνών (*Tiberis* = ο ποταμός Τίβερης).

Θηλυκά: όσα είναι από φυσικού τους θηλυκού γένους (*filia* = η κόρη) και τα ονόματα δέντρων (*figus*= η συκιά).

Ουδέτερα: όλα τα άκλιτα ουσιαστικά και κάθε λέξη που έχει θέση ουσιαστικού (απαρέμφατο, δευτερεύουσα πρόταση κ.α.).

Αριθμοί

Τα ουσιαστικά της Λατινικής γλώσσας έχουν δύο αριθμούς (η αρχαία ελληνική έχει τρεις αριθμούς): τον Ενικό αριθμό (*Singularis*) και τον Πληθυντικό αριθμό (*Pluralis*). Υπάρχουν κάποιες κατηγορίες ουσιαστικών που δεν έχουν πληθυντικό αριθμό:

- I. Τα κύρια ονόματα, εκτός αν το όνομα δείχνει μέλη μιας οικογένειας ή γενιάς.
- II. Τα ονόματα της ύλης (*aes* = χαλκός). Στην περίπτωση που τα συναντούμε στον πληθυντικό αριθμό, τότε δηλώνουν τα αντικείμενα που είναι φτιαγμένα από αυτό το υλικό.
- III. Τα αφηρημένα ουσιαστικά (*iustitia* = δικαιοσύνη), αν και ορισμένα από αυτά παρουσιάζουν και πληθυντικό αριθμό (αυτά θα τα εντοπίζουμε σε κάθε κείμενο όπου υφίστανται).
- IV. Τα ονόματα φυσικών φαινομένων και σωμάτων (*luna*= φεγγάρι).
- V. Τα περιληπτικά ουσιαστικά (*pecunia* = χρήματα).

Πτώσεις

Η Λατινική γλώσσα παρουσιάζει έξι πτώσεις από τις οποίες οι πέντε προέρχονται από την ελληνική γλώσσα και μια είναι καθαρά λατινική :

- Ονομαστική - *Nominativus*
- Γενική - *Genetivus*
- Δοτική - *Dativus*
- Αιτιατική - *Accusativus*
- Κλητική - *Vocativus*
- Αφαιρετική - *Ablativus*

Από αυτές τις πτώσεις, πλάγιες είναι η γενική, δοτική, αιτιατική και αφαιρετική. Σημείωση: Θα ήταν συνετό, όταν κλίνουμε ένα ουσιαστικό, να χρησιμοποιούμε τα τρία πρώτα γράμματα των πτώσεων της λατινικής (δηλαδή όχι Αιτ. αλλά Acc.).

Κλίσεις

Τα ουσιαστικά της Λατινικής γλώσσας παρουσιάζουν ως προς τα γένη και τις καταλήξεις τους πέντε (05) κλίσεις (σε αντίθεση με τις τρεις κλίσεις της αρχαίας ελληνικής).

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Α΄ ΚΛΙΣΗΣ

Σ' αυτήν την κλίση ανήκουν ουσιαστικά γένους θηλυκού, αλλά και ουσιαστικά που είναι από την φύση τους αρσενικά. Η πρώτη κλίση σχηματίζεται από το θέμα του ουσιαστικού (το οποίο βρίσκουμε από την γενική ενικού αφαιρώντας την κατάληξή του) και από τις συγκεκριμένες καταλήξεις της κλίσης αυτής. Έστω λοιπόν ότι έχουμε το ουσιαστικό *poeta* – *poetae*, αρσενικό ουσιαστικό της πρώτης κλίσης.

	SINGULARIS	PLURALIS
NOM.	poet - a	poet - ae
GEN.	poet - ae	poet - arum
DAT.	poet - ae	poet - is
ACC.	poet - am	poet - as
VOC.	poet - a	poet - ae
ABL.	poet - a	poet - is

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Α΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

- i. Ορισμένα ουσιαστικά της πρώτης κλίσης παρουσιάζουν τύπους μόνο στον πληθυντικό αριθμό (*tenebrae* – *tenebrarum* = το σκότος).
- ii. Επειδή τα ουσιαστικά θηλυκού γένους *filia* - *ae* (= η κόρη) και *dea* - *ae* (= η θεά) σχηματίζουν την δοτική και αφαιρετική πτώση ίδια με τις αντίστοιχες πτώσεις των αρσενικών δευτερόκλιτων ουσιαστικών *filius* – *ii* (= ο γιος) και *deus* - *dei* (= ο θεός), όπου υπάρχει ανάγκη διάκρισης χρησιμοποιούμε (για τα πρωτόκλιτα θηλυκά) την κατάληξη - *abus*.
- iii. Σύμφωνα με την πρώτη κλίση ουσιαστικών κλίνεται και το θηλυκό γένος των δευτερόκλιτων επιθέτων της λατινικής (όπως συμβαίνει και στην αρχαία ελληνική).

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Β΄ ΚΛΙΣΗΣ

Σ' αυτή τη κλίση ανήκουν ονόματα αρσενικού γένους που λήγουν σε -*us* και -*er* και ουδέτερου γένους που λήγουν σε -*um*.

Προσοχή ! Στην β' κλίση ουσιαστικών ανήκουν και τα θηλυκού γένους κύρια ή προσηγορικά ονόματα που προέρχονται από την ελληνική γλώσσα καθώς και τα ονόματα δέντρων και φυτών.

Η β' κλίση ουσιαστικών σχηματίζεται από το θέμα του ονόματος (το βρίσκουμε από την γενική ενικού αφαιρώντας την κατάληξη) και από τις καταλήξεις της β' κλίσης ουσιαστικών.

Ενικός αριθμός - Singularis		
πτώση / γένος	αρσενικό	ουδέτερο
NOM.	dol - us	sign - um
GEN.	dol - i	sign - i
DAT.	dol - o	sign - o
ACC.	dol - um	sign - um
VOC.	dol - e	sign - um
ABL.	dol - o	sign - o

Πληθυντικός αριθμός - Pluralis		
πτώσει/γένος	αρσενικό	ουδέτερο
NOM.	dol - i	sign - a
GEN.	dol - orum	sign - orum
DAT.	dol - is	sign - is
ACC.	dol - os	sign - a
VOC.	dol - i	sign - a
ABL.	dol - is	sign - is

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Β΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

- I. Τα κύρια ονόματα και το *filius - ii* σχηματίζουν την κλητική του ενικού αριθμού σε - *i* και την γενική ενικού σε- *ii* και σε - *i* (μετά από συναίρεση των δύο - *ii*).
- II. Κατά την δεύτερη κλίση ουσιαστικών κλίνονται από τα τριγενή επίθετα της δεύτερης κλίσης, το αρσενικό και το ουδέτερο (το θηλυκό όπως ήδη μάθαμε στο προηγούμενο μάθημα κλίνεται σύμφωνα με την πρώτη κλίση ουσιαστικών).
- III. Τα κύρια ονόματα που κλίνονται κατά τη β΄ κλίση, όπως ήδη είπαμε, παρουσιάζουν κάποιες ιδιομορφίες. Θα κλίνουμε ένα κύριο όνομα για να δούμε αναλυτικότερα ποιες είναι αυτές. Ιδιομορφίες όμως παρουσιάζουν και τα ονόματα ελληνικής προέλευσης ανεξαρτήτου κλίσης τα οποία σε ορισμένες πτώσεις δανείζονται τύπους της ελληνικής.

Θα κλίνουμε το αρσενικό ουσιαστικό της β΄ κλίσης *deus - dei* το οποίο και παρουσιάζει και δευτερεύοντες τύπους στην κλίση του.

πτώσει	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
NOM.	de - us	de - i / - ii / - i
GEN.	de - i	de - orum / - um
DAT.	de - o	de - is / diis / dis
ACC.	de - um	de - os
VOC.	de - e / - us / dive	de - i / - ii / - i
ABL.	de - o	de - is / diis / dis

β΄ κλίση ουσιαστικών – ουσιαστικά που λήγουν σε - *er* : τα ουσιαστικά αυτά σχηματίζουν κανονικά τις πτώσεις τους όπως και τα υπόλοιπα δευτερόκλιτα ουσιαστικά με τη μόνη διαφορά ότι η αιτιατική τους σχηματίζεται όπως ακριβώς και η ονομαστική, δηλαδή χωρίς κατάληξη.

Ενικός αριθμός – Singularis		
Πτώση	<i>puer - pueri</i>	<i>ager - agri</i>
NOM.	puer	ager
GEN.	puer - i	agr - i
DAT.	puer - o	agr - o
ACC.	puer - um	agr - um
VOC.	puer	ager
ABL.	puer - o	agr - o

Πληθυντικός αριθμός - Pluralis		
πτώσει	<i>puer - pueri</i>	<i>ager - agri</i>
NOM.	puer - i	agr - i
GEN.	puer - orum	agr - orum
DAT.	puer - is	agr - is
ACC.	puer - os	agr - os
VOC.	puer - i	agr - i
ABL.	puer - is	agr - is

Το ουσιαστικό *vir – viri* :

πτώση	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
NOM.	vir	vir – i
GEN.	vir – i	vir – orum
DAT.	vir – o	vir – is
ACC.	vir – um	vir – os
VOC.	vir	vir – i
ABL.	vir – o	vir – is

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Γ' ΚΛΙΣΗΣ

Στην γ' κλίση ουσιαστικών ανήκουν ουσιαστικά γένους αρσενικού, θηλυκού και ουδέτερου των οποίων οι καταλήξεις στην ονομαστική ενικού έχουν ως εξής:

αρσενικά → - o, - or, - os, - er, - es, - is (οι δύο τελευταίες ισχύουν για τα ανισοσύλλαβα ουσιαστικά).

θηλυκά → - us, - io, - do, - σύμφωνα + es, - x, - is, - es, - as, - aus, - go.

ουδέτερα → - c, - a, - l, - e, - n, - t, - ar, - ur, - us.

Ενικός αριθμός – Singularis			
πτώση	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
NOM.	fon – s	lex	corpus
GEN.	font – is	leg – is	corpor – is
DAT.	font – i	leg – i	corpor – i
ACC.	font – em	leg – em	corpus
VOC.	fon – s	lex	corpus
ABL.	font – e	leg – e	corpor – e

Πληθυντικός αριθμός – Pluralis			
πτώση	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
NOM.	font – es	leg – es	corpor – a
GEN.	font – ium	leg – um	corpor – um
DAT.	font – ibus	leg – ibus	corpor – ibus
ACC.	font – es/is	leg – es	corpor – a
VOC.	font – es	leg – es	corpor – a
ABL.	font – ibus	leg – ibus	corpor – ibus

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Γ' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

- I. Τα τριτόκλιτα ουσιαστικά αρσενικού και θηλυκού γένους έχουν ίδιες καταλήξεις ενώ τα τριτόκλιτα ουσιαστικά ουδέτερου γένους παρουσιάζουν ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά και θηλυκά στη γενική, δοτική και αφαιρετική πτώση ενικού και πληθυντικού αριθμού.
- II. Η γενική πληθυντικού σχηματίζεται σε – ium στις παρακάτω περιπτώσεις:
  - σταισοσύλλαβα (π.χ. *rete, ret- is*).
  - στα ουσιαστικά που παρουσιάζουν θέμα με δυο ή περισσότερα σύμφωνα.
  - στα εθνικά ονόματα που λήγουν σε – as και σε – is.
  - Στα ουδέτερα που λήγουν σε – al, – ar, – e.
- III. Σχηματίζουν αιτιατική πληθυντικού (πέρα από την κανονική τους κατάληξη σε – es) σε – is, όλα εκείνα τα ουσιαστικά που σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού σε – ium.

Ισοσύλλαβα ουσιαστικά της γ' κλίσης		
πτώσει	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
NOM.	host - is	host - es
GEN.	host - is	host - ium
DAT.	host - i	host - ibus
ACC.	host - em	host - es/is
VOC.	host - is	host - es
ABL.	host - e	host - ibus

ουδέτερα γ' κλίσης ουσιαστικών : τα ουδέτερα τριτόκλιτα σε - e / - al / - ar σχηματίζουν αφαιρετική ενικού σε - i, ονομαστική, αιτιατική και κλητική πληθυντικού σε - ia και γενική πληθυντικού σε - ium.

πτώσει	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
NOM.	ret - e	ret - ia
GEN.	ret - is	ret - ium
DAT.	ret - i	ret - ibus
ACC.	ret - e	ret - ia
VOC.	ret - e	ret - ia
ABL.	ret - i	ret - ibus

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Δ' ΚΛΙΣΗΣ

στη κλίση αυτή ανήκουν ουσιαστικά γένους αρσενικού (κατά κύριο λόγο), θηλυκού (είναι πολύ λίγα, όπως τα **domus** και **manus**) και τέλος ουδέτερου. Τα αρσενικά και θηλυκά ουσιαστικά της τέταρτης κλίσης λήγουν σε - us (στην ονομαστική ενικού) και τα ουδέτερα σε - u.

Ενικός αριθμός - Singularis			
πτώσει	αρσενικό	Θηλυκό	ουδέτερο
NOM.	fruct - us	dom - us	corn - u
GEN.	fruct - us	dom - us	corn - us
DAT.	fruct - uī	dom - uī	corn - u
ACC.	fruct - um	dom - um	corn - u
VOC.	fruct - us	dom - us	corn - u
ABL.	fruct - u	dom - u / dom - o	corn - u

Πληθυντικός αριθμός - Pluralis			
πτώσει	αρσενικό	Θηλυκό	ουδέτερο
NOM.	fruct - us	dom - us	corn - ua
GEN.	fruct - uum	dom - uum	corn - uum
DAT.	fruct - ibus	dom - ibus	corn - ibus
ACC.	fruct - us	dom - us	corn - ua
VOC.	fruct - us	dom - us	corn - ua
ABL.	fruct - ibus	dom - ibus	corn - ibus

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το ουσιαστικό **domus** παρουσιάζει και δεύτερους τύπους δανεισμένους από τη β' κλίση ουσιαστικών στην αφαιρετική ενικού (**domo**), στη γενική πληθυντικού (**domorum**) και στην αιτιατική πληθυντικού (**domos**).

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ε΄ ΚΛΙΣΗΣ

Στη πέμπτη και τελευταία κλίση της λατινικής γλώσσας ανήκουν ουσιαστικά μόνο γένους θηλυκού (εκτός από τα **dies** και **meridies** που είναι αρσενικά). Από τα ουσιαστικά της ε΄ κλίσης, μόνο τα **dies** και **res** σχηματίζουν πλήρη πληθυντικό. Όλα τα υπόλοιπα ουσιαστικά σχηματίζουν ελλειπτικό πληθυντικό. Ονομαστική αιτιατική και κλητική στο πληθυντικό αριθμό σχηματίζουν τα ουσιαστικά **spes / species / acies / facies / efigies**. Όλα τα υπόλοιπα ουσιαστικά της ε΄ κλίσης δεν παρουσιάζουν τύπους στο πληθυντικό αριθμό.

πτώση	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
NOM.	dī - es	dī - es
GEN.	dī - ei	dī - erum
DAT.	dī - ei	dī - ebus
ACC.	dī - em	dī - es
VOC.	dī - es	dī - es
ABL.	dī - e	dī - ebus

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : Θάνος Σταυρόπουλος – φιλόλογος, M.Sc.
thanosstavropoulos@yahoo.gr